

ੴ ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਨੌਂ ਧੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ

THE NINE ODES IN GURBANI

*Compiled and Editted
by
Surjan Singh PBM, PBS
FRGS, B.A. (Lond)
Certificate in Education*

Publisher

*SIKH MISSIONARY SOCIETY MALAYA
88, SOPHIA ROAD, #02-01, SINGAPORE 228188*

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਨੌਂ ਧੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ THE NINE ODES IN GURBANI

ਜਲਾਦ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਅਸ ਦਾ
ਸਜਾ ਹਥ ਕੱਟ ਕੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥ (ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੮)

On the advice of the Prime Minister, the executioner did not kill Prince Us, but merely cut off one of his hands, which was shown to the King as evidence that Us was killed.

(See Page 10)

ਬਹਿਲੀਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਲਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਲਲਾਂ ਕਪਟੀ ਬੰਦਾ ਨਿਕਲਿਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਜੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਲਲਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਹੋਈ, ਪਰ ਬਹਿਲੀਮਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ (ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੧੩)

Lelan and Behlima, are seen in this painting on horseback. They are talking to each other of the bountiful harvest. But later, hostilities broke out between them because Lelan went back on his promise. Lelan was defeated in a battle. (See page 14)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ॥

ਪੁਰਾਨਿਆ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬੀਰ ਰਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਭੱਟਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ, ਢਾਡੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚ ਜੋਸ਼ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਨਿਡਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਸਦੇ ਸਦਕਾ ਉਹ ਜੁੱਧਾਂ ਵਿੱਚ ਫਤਿਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਭਾਰਤ ਜਨਤਾ ਨਿਰਬਲ ਤੇ ਬੁਜਦਿਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਜੱਥੇ, ਕਾਬਲੋਂ ਆਣ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਧੁੰਮਾਂ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਖੂਬ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਖੜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਮਲੇਛਾਂ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਸੀ - “ਖੜੀਆਂ ਤ ਧਰਮੁ ਛੋਡਿਆ ਮਲੇਛ ਭਾਖਿਆ ਗਹੀ”। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਬਹਾਦਰ ਬਣ ਕੇ ਜੁਲਮ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨਾ ਅੰਤ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਏਲਾਨ ਵਜੋਂ ਇਤਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕੇ - “ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ । ਸਿਰ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ।”

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਬੀਰ ਰਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਕਈ ਸਮੇਂ ਅਨਕੂਲ ਤਿੰਨ ਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਦੋ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਲਿਖੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ੯ ਵਾਰਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਧੁਨੀਆਂ ਉੱਪਰ ਗਾਵਣ ਦਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ। ਜੋ ਕਹਾਣੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਜਾਣਨਾ ਚਹੁੰਣਗੇ ਕਿ ਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਜੋ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਕੀ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੇ ਟੁੰਡਾ ਅਸ ਰਾਜਾ ਕੌਣ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਟੁੰਡਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਂ ਵਾਰਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

- ੧ ਵਾਰ ਮਾਝ ਕੀ ਤਥਾ ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੧ - ਮਲਕ ਮੁਰੀਦ ਤਥਾ ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ਕੀ ਧੁਨੀ ਗਾਵਣੀ (੧੩੭)
- ੨ ਗਉੜੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੫ - ਰਾਇ ਕਮਾਲਦੀ ਮੌਜਦੀ ਕੀ ਵਾਰ ਕੀ ਧੁਨਿ ਉਪਰਿ ਗਾਵਣੀ (੩੧੮)
- ੩ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧॥ ਵਾਰ ਸਲੋਕਾਂ ਨਾਲਿ ਸਲੋਕ ਭੀ ਮਹਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇ ਲਿਖੇ -
ਟੁੰਡੇ ਅਸ ਰਾਜੇ ਕੀ ਧੁਨੀ (੪੬੨)
- ੪ ਗੁਜਰੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੩ - ਸਿਕੰਦਰ ਬਿਰਾਹਿਮ ਕੀ ਧੁਨੀ ਗਾਉਣੀ (੫੦੮)
- ੫ ਵਡਹੰਸ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪ - ਲਲਾਂ ਬਹਲੀਮਾ ਕੀ ਧੁਨਿ ਗਾਵਣੀ (੫੮੫)
- ੬ ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੩ - ਜੋਧੈ ਵੀਰੈ ਪੂਰਬਾਣੀ ਕੀ ਧੁਨੀ (੯੪੭)
- ੭ ਸਾਰੰਗ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪ - ਰਾਇ ਮਹਮੇ ਹਸਨੇ ਕੀ ਧੁਨਿ (੧੨੩੭)
- ੮ ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਕੀ ਮਹਲਾ ੧ - ਰਾਣੇ ਕੈਲਾਸ ਤਥਾ ਮਾਲਦੇ ਕੀ ਧੁਨਿ (੧੨੭੮)
- ੯ ਕਾਨੜੇ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪ - ਮੂਸੇ ਕੀ ਵਾਰ ਕੀ ਧੁਨੀ (੧੩੧੨)

UNDERSTANDING THE WORD “DHUNI”

The word “*Dhuni*” is derived from the Sanskrit word “*Dhuvani*”. According to the author of “*Mahaan Kosh*”, Bhai Kahn Singh, “*Dhun*” or “*Dhuni*” means the sound or tune of singing. In the *Guru Granth Sahib*, the term appears to mean tune and it is stated at the head of 9 of the 22 *Vars* (odes). When Guru Arjan Dev ji was compiling the Holy Book, he wanted these 9 odes of the Sikh Gurus to be sung, in the same way and on the same tune as the “*rebabbis*” (musicians) used to sing the folklores of the mighty warriors of bygone eras. The purpose of these folklores was to bring about a feeling of bravery and courage in the audience, so that they will not beat a retreat, but face the enemy squarely for victory or die as martyrs on the battlefield.

Guru Hargobind popularized the reciting and singing the “*varans*” and other folk songs extolling militarism, fearlessness and valour. During his time, professional singers, like Abdullah and Bhai Natha, used to sing heroic ballads in the precincts of Harmandir Sahib and Akal Takhat, highlighting the feats of warriors. In this way, Guru Hargobind aroused in the Sikh disciples a fighting spirit which had lain dormant in them. As a result, when Guru Hargobind had to face the enemy in four subsequent battles, he and his Sikhs won with dignity.

It must be remembered that the 9 odes which Guru Arjan Dev mentions in the *Guru Granth Sahib* have nothing to do with *Gurbani* and a person who does not read the *Granth Sahib*, the stories in the odes have no bearing. But Sikhs who read the *Granth Sahib* regularly would at least like to know the stories behind the odes. For example, in *Asa Ki Var*, one would like to know who was this *Tundah Us Raja* and similarly other personalities whose names appear at the heading of the *Vars*. The 9 *Vars* (odes) are:

- 1 Var Majh by Guru Nanak Dev – Malak Murid thatha Chandrahara Sohia ki Dhuni (*Guru Granth Sahib* – p 137)
- 2 Gauri ki Var by Guru Arjan Dev – Rai Kamaldi Mojdi ki Dhuni (GGS – p 518)
- 3 Asa ki Var by Guru Nanak Dev – Tundeh Us Rajeh ki Dhuni (GGS – p 462)
- 4 Gujri ki Var by Guru Amar Das – Sikandar Brahim ki Var ki Dhuni (GGS – p 508)
- 5 Vadhans ki Var by Guru Ram Das – Lallan Behlima ki Dhuni (GGS – p 585)
- 6 Ramkali ki Var by Guru Amar Das – Jodeh Vireh Purbani ki Dhuni (GGS – p 947)
- 7 Sarang ki Var by Guru Ram Das – Rai Mehmeh Hasneh ki Dhuni (GGS – p 1237)
- 8 Var Malar ki by Guru Nanak Dev – Raneh Kailas thatha Maaldeh ki Dhuni (GGS – p 1278)
- 9 Kanare ki Var by Guru Ram Das – Museh ki Var ki Dhuni (GGS – p 1312).

ਵਾਰ ਮਾਝ ਕੀ ਤਥਾ ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੧
ਮਲਕ ਮੁਰੀਦ ਤਥਾ ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ਸੋਹੀਆ ਕੀ ਧੁਨੀ ਗਾਵਣੀ ॥

ਮੁਰੀਦ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ਅਕਬਰ ਦੇ ਦੋ ਰਾਜਪੂਤ ਫੌਜੀ ਸਰਦਾਰ ਸਨ। ਮੁਰੀਦ ਨੂੰ “ਮਲਕ” ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਮਲਕ ਮੁਰੀਦ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ਦੀ ਜੱਦੀ (ancestry) “ਸੋਹੀਆ” ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ਸੋਹੀਆ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸੀ। ਉਪਰੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਦੋਸਤ ਸਨ, ਪਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਰਖਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਵਾਰ ਸਰਹੱਦ ਵਿੱਚ ਬਗਾਵਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਕਬਰ ਨੇ ਬਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਤੇ ਕਰ ਵਸੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਲਕ ਮੁਰੀਦ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ। ਮਲਕ ਮੁਰੀਦ ਬੜਾ ਬਹਾਦਰ ਸੂਰਮਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਬਾਗੀਆਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਕਰ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਹਲਤ ਮੰਗੀ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਦਿਲੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਅਤੇ ਕਰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਠਹਿਰ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਸਮਾ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਮਲਕ ਮੁਰੀਦ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਐਨਾ ਰੁੱਝ ਗਿਆ ਕਿ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਮਾਮਲਾ (ਕਰ) ਵਸੂਲ ਕਰ ਕੇ ਦਿਲੀ ਨਾ ਭੇਜ ਸਕਿਆ। ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ਸੋਹੀਆ ਨੇ ਮੌਕਾ ਤਾੜ ਕੇ ਅਕਬਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਖਬਰ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮਲਕ ਮੁਰੀਦ ਬਾਗੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਕਬਰ ਨੇ ਇਕ ਭਾਰੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕੇ ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ਸੋਹੀਆ ਨੂੰ ਮੁਰੀਦ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ਦੀ ਚਾਲ ਦਾ ਮਲਕ ਮੁਰੀਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੂਚੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਹੂ-ਵੀਟਣੀ ਲੜਾਈ ਹੋਈ। ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਮਾਲੀ ਤੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ਨੇ ਮੁਰੀਦ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ, ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਆਪਣੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਆਪਾਂ ਦੋ ਦੋ ਹੱਥ ਕਰ ਲਈਏ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਲਕ ਮੁਰੀਦ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ਸੋਹੀਆ ਇਕੱਲੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆ ਨਿਤਰੇ। ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਚੰਗੇ ਕਰਤਬ ਵਿਖਾਏ। ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤਕ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਤਨੇ ਜਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ। ਜਿੱਤ ਹਾਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਨਾ ਹੋਈ।

ਢਾਢੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਰ ਰਚੀ, ਜਿਸਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿਧ ਪਉੜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

“ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਮੁਰੀਦ ਖਾਂ ਫੜਿਆ ਬਡ ਜੌਰ।
ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ਲੈ ਫੌਜ ਕੋ ਚੜ੍ਹਿਆ ਬਡ ਤੌਰ ।
ਦੋਹਾਂ ਕੰਧਾਰਾ ਮੂੰਹ ਜੁੜੇ ਦੰਮਾਮੇ ਦੌਰ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪੂਜਾ ਤੇ ਸੂਰਿਆ ਸਿਰ ਬਧੇ ਟੌਰ ।
ਹੌਲੀ ਖੇਲੇ ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ਰੰਗ ਲਗੇ ਸੌਰ।
ਦੋਵੇਂ ਤਰਫਾਂ ਜੁਟੀਆਂ ਸਰ ਵਗਨ ਕੌਰ ।
ਮੈਂ ਭੀ ਰਾਇ ਸਦਾਇਸਾਂ ਵੜਿਆ ਲਾਹੌਰ।
ਦੋਨੋਂ ਸੂਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੁਝੇ ਉਸ ਠੌਰ ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅੱਠ ਤੁਕੀ ਪਾਉੜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਮਾਝ ਦਾ ਹੀ ਵਜ਼ਨ ਹੈ , ਜੋ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਮਲਕ ਮੁਰੀਦ ਵਾਲੀ ਵਾਰ ਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਲਕ ਮੁਰੀਦ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਧੁਨੀ ਲਿਖ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਾਰ ਮਾਝ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਤੇ ਗਾਵਣਾ ਹੈ ॥

“ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮ ਹੈ ਆਪਿ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਤੀ ॥” - ਪੰਨਾ ੧੩੮

THE EPIC STORY OF MALAK MURID AND CHANDERHARA SOHIA

Murid and Chanderhara were rajput military officers in the employ of Emperor Akbar. Murid had earlier been honoured and given the title of Malak. Hence, he was well known as Malak Murid. Chanderhara on the other hand was from the “Sohia” lineage and went by the name of Chanderhara Sohia. Both were well known for their bravery and courage in battle. They appeared friendly on the surface, but deep inside they were holding grudges against each other.

There was a rebellion in the country of Sarhad. The officials there had refused to pay their taxes. Akbar sent Malak to teach them a lesson and collect the government tax plus a penalty. When the rebels in Sarhad heard that Malak was heading a large military force, they laid down their weapons. They paid a hefty fine, but could not pay the original tax. The penalty money was sent to the government coffers in Delhi. Malak Murid stayed back in Sarhad to collect the promised tax and to ensure that the rebels were not up to any further mischief.

Some months passed. Malak Murid could not collect and send the government tax in time because he was busy in tracking down the rebels; some of whom had disappeared underground. Chanderhara Sohia realized that this was an opportune time to malign Malak Murid. He spread a rumour that Malak had joined the rebels and kept all the government tax for himself. The news reached the ears of Akbar, who then sent Chanderhara with a formidable force to teach Malak a lesson.

Meanwhile, Malak Murid was informed by his spies of the happenings in the royal court and that Chanderhara was on his way with a strong army. He prepared himself and his men for the onslaught. A bloody battle followed. The battle was evenly matched with neither side winning, but the losses on both sides were great. In the end Chanderhara sent a message to Malak in which he said that the enmity was between them and that they should fight each other to decide the outcome of the battle, instead of the soldiers fighting everyday and laying down their lives.

The challenge was accepted. The next morning, both warriors descended on the battlefield alone. The fight between them lasted throughout the day. By sunset, both were mortally wounded. Thus, there was no victor and vanquished. The bards sang in praise of the bravery and the skill in the use of arms of both warriors.

ਗਾਉੜੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੫ ਰਾਇ ਕਮਾਲਦੀ ਮੌਜਦੀ ਕੀ ਧੁਨਿ ਉਪਰਿ ਗਾਵਣੀ ॥

ਰਾਇ ਸਾਰੰਗ ਤੇ ਰਾਇ ਕਮਾਲਦੀ (ਕਮਾਲਦੀਨ) ਦੋ ਸਕੇ ਭਰਾ ਸਨ, ਜੋ ਬਾਰਾ ਦੇਸ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਸਨ। ਰਾਇ ਕਮਾਲਦੀ ਜੋ ਛੋਟਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਜਗੀਰ-ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਰਾਇ ਸਾਰੰਗ ਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਝੂਠੀ ਖ਼ਬਰ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦੇਸ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀਆਂ, ਰਾਇ ਸਾਰੰਗ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੇ ਰਾਇ ਕਮਾਲਦੀ ਨੇ ਸਾਰੰਗ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਕੁਝ ਚਿਰਾਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਉਸਨੇ ਸਾਰੰਗ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਠਹਿਰਾਂਦਿਆਂ, ਬੜੇ ਆਦਰ-ਭਾਉ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਧਰ ਰਾਇ ਕਮਾਲਦੀ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਾਪਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਉਸਨੇ ਭਰਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਸਾਕੀਮ ਬਣਾਈ। ਪਰ ਇਸ ਜਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੰਗ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸਾਰੰਗ ਦੀ ਪਤਨੀ ਆਪਣੇ ਨਾਬਾਲਗ ਪੁੱਤਰ, ਮੌਜਦੀ (ਮੁਅੱਜਦੀਨ), ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੇਕੇ-ਘਰ ਆ ਗਈ। ਮੌਜਦੀ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਵਿੱਚ ਪਰਬੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਦ ਮੌਜਦੀ ਜਵਾਨ ਹੋਇਆ, ਉਸਨੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਜੰਗ ਲਈ ਜਾ ਪੁਕਾਰਿਆ। ਚਾਚੇ-ਭਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਘਮਸਾਨ ਦਾ ਜੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਮੌਜਦੀ ਅਜੇਹੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਲੜਿਆ ਕਿ ਰਾਇ ਕਮਾਲਦੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਤਿਆਗਣਾ ਪਿਆ।

ਢਾਢੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਜੁੱਧ ਬਾਰੇ ਇਕ ਵਾਰ ਲਿਖੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਕ ਪਉੜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

“ਰਾਣਾ ਰਾਇ ਕਮਾਲਦੀ ਰਣ ਭਾਰਾ ਬਾਹੀ ।
ਮੌਜਦੀ ਤਲਵੰਡੀਓ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸਾਬਾਹੀ ।
ਢਾਲੀ ਅੰਬਰ ਛਾਇਆ ਫੁਲੇ ਅੱਕ ਰਾਹੀ ।
ਜੁੱਟੇ ਆਹਮੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੇਜੇ ਝੁਲਕਾਹੀ ।
ਮੌਜੇ ਘਰ ਵਧਾਈਆਂ ਘਰ ਚਾਚੇ ਧਾਹੀ ॥”

ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗਾਉੜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੫ ਉਤੇ ਦਰਜ ਹੈ:

“ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸੋ ਭਲਾ ਸਚੁ ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ॥” (ਪੰਨਾ - ੩੧੮)

GREED NEVER PAYS

RAI KAMALDI & HIS NEPHEW MAUJDI

Rai Sarang and Rai Kamaldi (Kamaldin) were both blood brothers. Both were chieftains in the country called Bara. Kamaldi was younger, but was of an avaricious nature and wanted to take over all the properties of his elder brother. He waited for an opportunity. He spread a rumour that Sarang was preparing a rebellion against the King of Bara in order to take over the kingship himself. When the news reached the King, he was very angry. In his rage, the King did not conduct an investigation. Sarang was made a prisoner.

Some time later, the King realized that it was only a rumour and that Sarang had no intention of overthrowing him. Sarang was released and his honour restored. The greedy brother was in no mood to part with the property of Sarang, which he had obtained through mischief. This set him thinking. He decided to hold a grand welcoming function for Sarang. At the party, he was able to mix poison in his brother's drink through an accomplice.

With the death of Sarang, his widow took her young son, Maujdi (Maujdeen) and escaped to her parents' residence for safety. There in his maternal grandparents' village, Maujdi was given training in horse-riding and in the use of various types of weapons. He grew up to be a gallant and fearless young man. He trained his men in the art of warfare and finally challenged his Uncle, Kamaldi, to an open fight. Maujdi showed great prowess and skill and soon the battle was over.

Rai Kamaldi was killed in a face-to-face spear fight with Maujdi. The bards sang an ode extolling the proficiency and competence of Maujdi in the use of arms.

.

FOR THE RICH

Guru Gobind Singh once offered to make a poor devotee rich with all the accompanying benefits and comforts. The Sikh declined the gracious offer with the plea that riches in its wake might lead to loss of mental balance, egoism, selfishness, wickedness, rudeness and indulgence to vices. Besides, he might also forget God. He would rather remain poor, and be happy and contended through service to others.

The Guru advised him that the afflictions could be taken care of, if he would follow two of his prescriptions.

Remember death which is certain. A person under the shadow of death does not forget God and commits no sin.

Do not hurt anyone's feeling. Consider everyone's heart as yours. You will become

loving, sweet, affectionate, humble and considerate.

- Contributed by Brig Hardit Singh

WINNING THE WHOLE WORLD

For what will it profit a man if he gains the whole world but loses his own soul ?

Guru Gobind Singh says:

ਜੀਤ ਫਿਰੈ ਸਭ ਦੇਸ ਦਿਸਾਨ ਕੋ
ਬਾਜਤ ਢੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਨਗਾਰੇ ॥
ਗੁੰਜਤ ਗੂੜ ਗਜਾਨ ਕੇ ਸੁੰਦਰ
ਹਿੰਸਤ ਹੈਂ ਹਯਰਾਜ ਹਜਾਰੇ ॥
ਭੁਤ ਭਵਿੱਖ ਭਵਾਨ ਕੇ ਭੂਪਤ
ਕਉਨੁ ਗਨੈ ਨਹੀਂ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥
ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਜੇ ਬਿਨੁ
ਅੰਤ ਕਉ ਅੰਤ ਕੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ ॥

ਵਾਰ ਸਲੋਕਾਂ ਨਾਲਿ ਸਲੋਕ ਭੀ ਮਹਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇ ਲਿਖੇ
ਟੁੰਡੇ ਅਸ ਰਾਜੇ ਕੀ ਧੁਨੀ ।

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਲੋਕ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਪਉੜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਸਨ - “ਸਲੋਕ ਭੀ ਮਹਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇ ਲਿਖੇ”। ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਵੀ ਰਚੀਆਂ ਅਤੇ ਸਲੋਕ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਲਾਏ। ਹੋਰ ਸਲੋਕ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਲਾਏ ਹਨ।

ਵਾਰਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਧੁਨ ਉੱਪਰ ਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਟੁੰਡੇ ਅਸ ਰਾਜੇ ਦੀ ਵਾਰ ਵਰਗਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਾਖੀ ਟੁੰਡੇ ਅਸ ਰਾਜੇ ਦੀ

ਅਸ ਰਾਜੇ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਖੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲ ਸਾਖੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਡਾ: ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸੇਕ ਇਕ ਕਥਾ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ, ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਸਾਰੰਗ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਘਰ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਛੋਟੀ ਮਹਾਰਾਣੀ, ਰੂਪਮਤੀ, ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਉਸਤੇ ਮੋਹਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਲਿੰਗ-ਸਬੰਧ ਜੋੜਨੇ ਚਾਹੇ। ਅਸ ਧਰਮੀ ਬੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸਨੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨਾਲ ਸਾਬੰਧ ਰਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਸ ਤੇ ਝੂਠਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰਾਣੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਗੁਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਅਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਰਾਜੇ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਅਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਯਕੀਨ ਸੀ। ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਜਲਾਦ ਨੇ ਅਸ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਨਾ ਮਾਰਿਆ ਪਰ ਇਕ ਹਥ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਟੁੰਡੇ ਨੂੰ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਧੋਬੀ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਿਰਸੰਤਾਨ ਰਾਜਾ ਮਰ ਗਿਆ ਤੇ ਪਿਛੇ ਗੱਦੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਯਮ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁਆਰ ਖੜਕਾਏ, ਉਹ ਰਾਜਾ ਬਣੇਗਾ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਐਸਾ ਚਮਤਕਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਸ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਕਪੜੇ ਲੈਣ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਟੁੰਡੇ ਅਸ ਨੂੰ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ ਗੱਦੀ ਉਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ।

ਅਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੇਸ ਨੇ ਸਫਲਤਾ ਤੇ ਉਨੱਤੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਉਧਰ ਸਾਰੰਗ ਦੇ ਦੇਸ ਵਰਖਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ। ਵਜ਼ੀਰ ਉਧਾਰ ਅੰਨ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ। ਅਸ ਨੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਅਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਅਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਗਰਵਾਸੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਅੰਨ ਮੁਫਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਪਿਤਾ ਸਾਰੰਗ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ

ਰਾਜ-ਭਾਗ ਅਸ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹਿਆ।

ਸਾਰੰਗ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਸਨ - ਸਰਦੂਲ ਰਾਏ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਂ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਮੜ੍ਹਏ ਭਰਾ ਅਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਅਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਉਠ ਖਲੋਤੇ। ਭਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਘੋਰ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਅਸ ਰਾਜੇ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਿਆ। ਢਾਢੀਆਂ ਨੇ ਧਰਮੀ ਤੇ ਸੂਰਬੀਰ ਟੁੰਡੇ ਅਸ ਰਾਜੇ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਇਕ ਵਾਰ ਰਚੀ, ਜਿਸਦੀ ਧੁਨੀ ਉਪਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਗਾਇਣ ਕਰਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਢਾਢੀਆਂ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮੂਨਾ :

“ਤਬਕਿਆ ਸ਼ੇਰ ਸਰਦੂਲ ਰਾਇ ਰਣ ਮਾਰੂ ਵਜੇ ।
ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ ਬੜ ਸੂਰਮੇ ਵਿਚ ਰਣ ਦੇ ਗਜੇ ।
ਖਤ ਲਿਖੇ ਟੁੰਡੇ ਅਸਰਾਜ ਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਅੱਜੇ ।
ਟਿੱਕਾ ਸਾਰੰਗ ਬਾਪ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਭਰ ਲੱਜੇ ।
ਫਤਹਿ ਪਾਈ ਅਸਰਾਜ ਜੀ ਸ਼ਾਹੀ ਘਰ ਸੱਜੇ ॥

ਇਸ ਪੰਜ ਤੁਕੀ ਪਾਉੜੀ ਨਾਲ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਪਾਉੜੀ ਹੈ:

“ਆਪੀਨੇ ਆਪੇ ਸਾਜਿਓ, ਅਪੀਨੇ ਰਚਿਓ ਨਾਉ ॥” - ਪੰਨਾ ੪੬੩

Guru Har Krishan Ji 1656 - 1664

Father:
Guru Har Rai Ji

Mother:
Mata Kishan Ji

Date of birth: 7th July 1656.
Gurgadi: 7th October 1661 in Kiratpur.

Place of birth: Kiratpur (Ropar - Punjab)
Jyoti jyot: 39th March 1664 in Delhi

THE STORY OF US RAJA THE KING WITH AN AMPUTATED HAND

There are a number of stories about Us Raja, but the real story is unknown. However, Dr Gurcharan Singh Seik writes about one story, which was the most popular.

Us Raja was a handsome prince. His father, Sarang, was the King of a mighty kingdom. As was the custom of kings and the nobility, Sarang too had a number of wives, of which his youngest by the name of Roopmati was the prettiest. One day, the Prince visited his stepmother Roopmat at her mansion. She was greatly attracted by the good looks of the young prince and wanted to have sexual liaison with him. The pious and virtuous Prince refused this. Thereupon, the wicked Queen falsely accused Us Raja of attempting to molest her. The King in his anger passed a death sentence on his innocent son.

The Prime Minister was aware of the innocence of the Prince and with his help, the executioner did not kill the Prince but merely amputated one of his hands, which was shown to the King as evidence that Us was killed. A group of wandering gypsies found the bleeding Prince and took him along with them. After nursing him for many days and months, they decided to sell him to a washerman. It was now his daily routine to collect the soiled clothes of the citizens in the city.

One day, an astonishing thing happened. The king of that city suddenly died without leaving an heir to his throne. It was the practice of the region that he who knocked at the city gates first at the ambrosial hours of the morning would be crowned king. It happened, Us was the first person to knock at the city gates. The ministers and other nobles, who were waiting, took Us to the Palace where he was crowned the new king.

Us Raja ruled his kingdom justly and there was progress in all spheres of the economy. The citizens were very happy with his judicious, rational and fair government. However, in his father's kingdom there was a great famine due to lack of rain. The ministers came to the country of Us to purchase grain on credit. Us recognized the Prime Minister, who had saved his life. The Prime Minister too, recognized Us as the son of Sarang and was very happy that the young prince was now a king of another country. Us in his benevolence gave a large quantity of grain for the citizens of his father's kingdom, free of charge. When the whole story was narrated by the Prime Minister to his King, he was very remorseful and decided that Us was the rightful heir to his throne.

Sarang had two other sons, by the names of Sardool Rai and Sultan Khan. When they heard that their father was planning to hand-over the throne to their stepbrother, they rose in rebellion. A great battle followed in which Us Raja was victorious. He added the territory of his father to his own and ruled over the two kingdoms. There was peace and plenty for many years for the people of the regions.

The bards of the day, wrote and sang an ode extolling the bravery and courage of their virtuous and peerless king.

ਰਾਜਪੂਤ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਸਾਕਾ ਜੋ ਢਾਢੀਆਂ ਨੇ ਵਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗਾਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ “ਗੁਜਰੀ ਕੀ ਵਾਰ” ਰਚੀ, ਜੋ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਵਿੱਚ ਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਚਲ ਪਈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਜਰੀ ਦੀ ਵਾਰ ਉੱਤੇ ਸਿਕੰਦਰ ਬਿਰਾਹਿਮ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਅੰਕਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਕਥਾ

ਸਿਕੰਦਰ ਤੇ ਬਿਰਾਹਿਮ (ਇਬਰਾਹੀਮ) ਦੋ ਰਾਜਪੂਤ ਸਨ ਅਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸਨ। ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਿਚੋਂ ਭਰਾ ਹੀ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਬਿਰਾਹਿਮ ਕਾਮੀ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਬਾਹਲਾ ਸਮਾ ਰੰਗ ਰੰਗੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਸਜ-ਵਿਆਹੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਜਾ ਪਈ। ਕਾਮ-ਵਾਸ਼ਨਾ ਇਤਨੀ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋ ਗਈ ਕੇ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਵੱਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਟਿਕਾਣੇ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਬਿਰਾਹਿਮ ਨੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਸਿਕੰਦਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਬਿਰਾਹਿਮ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਘਰ-ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਉਹ ਵਾਸ਼ਨਾ ਵਿੱਚ ਐਸਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਿਕੰਦਰ ਦੀ ਚੌਤਾਉਣੀ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਸਿਕੰਦਰ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਬਿਰਾਹਿਮ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਲਈ ਉਸਦੇ ਮੁਲੱਕ ਵਿੱਚ ਆ ਪਹੁੰਚਾ। ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਉਹ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ ਕੇ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਿਰਾਹਿਮ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਿਰਾਹਿਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਵੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪਰ ਢਾਢੀਆਂ ਨੇ ਸਿਕੰਦਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਿੱਚ ਵਾਰ ਰਚੀ। ਧੁਨੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪਉੜੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:

- (੧) ਸਿਕੰਦਰ ਕਹੇ ਬਿਰਾਹਿਮ ਨੂੰ ਇਕ ਗਲ ਹੈ ਭਾਈ ।
ਤੇਰੀ ਸਾਡੀ ਰਣ ਵਿਚ ਅਜ ਪਈ ਲੜਾਈ ।
ਤੂੰ ਨਾਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ, ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ।
ਰਾਜਪੂਤੀ ਜਾਤੀ ਨਸਿਆ ਰਣ ਲਾਜ ਮਰਾਹੀ ।
ਲੜੀਏ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਕਰੇ ਸੋ ਸਾਈਂ ।
- (੨) ਪਾਪੀ ਬਿਰਹਾਖਾਨ ਪਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸਿਕੰਦਰ ।
ਭੇੜ ਦੁਹੁ ਦਾ ਮੱਚਿਆ ਬਡ ਰਣ ਦੇ ਅੰਦਰ ।
ਫੜਿਆ ਖਾਨ ਬਿਰਾਹਿਮ ਨੂੰ ਕਰ ਵਡ ਅਡੰਬਰ ।
ਬਧਿਆ ਸੰਗਲ ਪਾਇਕੇ ਜਿਉ ਕਿਲੇ ਬੰਦਰ ।
ਆਪਣਾ ਹੁਕਮ ਮਨਾਇਕੇ ਛਡਿਆ ਜੱਗ ਅੰਦਰ ।

ਕਈ ਸਟੀਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਵਿਭਚਾਰੀ ਅਤੇ ਬਿਰਾਹਿਮ ਨੂੰ ਦਿਆਲੂ ਤੇ ਬੀਰਤਾ ਦਾ ਪੰਜ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਿਰਣੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕੇ ਕੌਣ ਵਿਭਚਾਰੀ ਸੀ ਤੇ ਕੌਣ ਦਿਆਲੂ।

ਇਸ ਪੰਜ ਤੁਕੀ ਪਉੜੀ ਨਾਲ, ਗੁਜਰੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਪੰਜ ਤੁਕੀ ਪਉੜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ :
“ਅਪਣਾ ਆਪੁ ਉਪਾਇਓਨੁ ਤਦਹੁ ਹੋਰ ਨ ਕੋਈ ॥” (ਪੰਨਾ ੫੦੯)

THEY SANG IN PRAISE OF THE VIRTUOUS AND LAUDABLE SIKANDAR

SIKHANDAR AND BRAHIM (IBRAHIM)

Sikandar and Brahim were distant cousins. Both were Rajputs and rulers of their own small principalities. It is said that Brahim was of an amorous disposition and spent most of his time in the company of dancing girls, drinking wine and in merry-making. It happened that one day, he saw a pretty Brahmin girl, who had just been married. He was so fascinated by her beauty that he wanted to make her a victim of his erotic passions. He found out the name and address of her husband and taking a few soldiers along with him, he seized the girl and forcibly took her to his palace.

The helpless husband in tears sought the assistance of Sikandar to free his bride. Whereupon, Sikandar sent a message to his cousin to release the Brahmin's wife without delay. But Brahim took the warning of Sikandar lightly and refused to release the woman. To teach him a lesson, Sikandar took his army and attacked Brahim. A violent battle followed. Sikandar and his soldiers showed great skill in warfare and within a short time Brahim was made a captive. The wife was handed over to her husband.

Brahim was sorry and remorseful for his actions and promised that he would lead a pious and virtuous life in the future. Sikandar forgave him and returned his territory to his cousin. The bards sang an ode praising the courage and generosity of Sikandar. Guru Amar Das wrote an ode (*Vaar*) in Raag Gujri, which is to be sung in the same musical note as that sung by the bards.

ਵਡਹੰਸ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪ ਲਲਾਂ ਬਹਲੀਮਾ ਕੀ ਧੁਨਿ ਗਾਵਣੀ ॥

ਲਲਾ ਤੇ ਬਹਿਲੀਮਾ ਕਾਂਗੜੇ ਦੇ ਦੋ ਰਾਜਪੂਤ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਸਨ। ਗੁਆਂਡੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰਾਂ ਕਾਂਗੜੇ ਵਿੱਚ ਬਰਸਾਤ ਘਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੋਕਾ (draught) ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਫਸਲ ਔੜ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣੇ ਲਗੀ। ਬਹਿਲੀਮਾ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੂਲਾਂ (brooks, riverlets) ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਦੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਕਦਾ। ਲਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕੂਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਬਹਿਲੀਮਾ ਨੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ, ਪਰ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖੀ ਕਿ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਉਸਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਲਲਾ ਨੇ ਸ਼ਰਤ ਮੰਨ ਲਈ ਤੇ ਬਹਿਲੀਮਾ ਦੀਆਂ ਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਖਾਲਾਂ (irrigation canals) ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਖੇਤੀ ਸਿੰਝ ਲਈ।

ਜਦੋਂ ਫਸਲ ਪੱਕ ਗਈ ਤਾਂ ਲਲੇ ਦਾ ਦਿਲ ਬੇਈਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਛੇਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਹਿਲੀਮਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ ਕੇ ਜੋ ਸਮਝਾਉਤਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਮੁਕਰਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਲਲਾ ਨੇ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਬਹਿਲੀਮਾ ਨੂੰ ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਕਿਹਾ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਦਿਸਦਿਆਂ, ਬਹਿਲੀਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਲਲੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਲਲਾ ਵੀ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਮਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆ ਕੁਦਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਜੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਲਲੇ ਨੂੰ ਹਾਰ ਹੋਈ। ਬਹਿਲੀਮਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੰਧੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਲਲੇ ਨੇ ਮਾਫੀ ਮੰਗੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ। ਫਸਲ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੇ ਬਹਿਲੀਮਾ ਨੇ ਲਲੇ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਰਿਆਸਤ ਵੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਢਾਢੀਆਂ ਨੇ ਬਹਿਲੀਮਾ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਾਰ ਰਚੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਕ ਪਉੜੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

ਖਾਲ ਲਲੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਖੋਇਆ ਬਹਿਲੀਮਾ ।
ਹਿੱਸਾ ਛੱਟਾ ਮਨਾਇਕੈ ਜਲ ਨਹਿਰੋਂ ਦੀਆ ।
ਫਿਰਾਹੂਨ ਹੋਇ ਲਲਾ ਨੇ ਰਣ ਮੰਡਿਆ ਧੀਮਾ ।
ਭੇੜ ਚੁਹੂੰ ਦਿਸ ਮਚਿਆ ਸਟ ਪਈ ਅਜੀਮਾ ।
ਸਿਰ ਧੜ ਡਿਗੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਵਾਹਮ ਢੀਮਾਂ ।
ਮਾਰ ਲਲਾ ਬਹਿਲੀਮਾ ਨੇ ਰਣ ਮੈਂ ਧਰ ਸੀਮਾ ॥

ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ “ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ” ਵਿੱਚ ਵਡਹੰਸ ਦੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪ ਉੱਤੇ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਚਾੜੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :

“ਤੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਿ ਆਪਿ ਹੈ ਆਪਿ ਕਾਰਣੁ ਕੀਆ ॥” (ਪੰਨਾ ੫੮੫)

A BETRAYAL EPISODE OF LELAN AND BEHLIMA

Lelan and Behlima were two rajput rajas in the hilly country of Kangra. Being neighbours they had good and friendly relationship. By an act of God, there was lack of rainfall one year and a severe draught hit the country. As a result all the farmlands of Lelan were in danger of being destroyed. However, in the territory of Behlima, there were many small streams and there was no danger of their being drying up. Lelan sought the help of his friend to supply him water. Behlima agreed to this on condition that one-sixth of the crops of Lelan are given to him in return for the water. Lelan agreed and special inundation canals were constructed to take water to the fields of Lelan.

When the crops were harvested, Lelan refused to part with the agreed grains. Behlima told Lelan that an agreement had already been made and it was imprudent and unbecoming on his part to betray a friend. Lelan paid no heed to the advice, and instead spoke foul and malevolent words, slating the character of his neighbour. Behlima had no option except to confront Lelan on the battlefield. Hostilities broke out. It is the norm of nature that honesty and fair-play will triumph in the end. Lelan was made a prisoner. After a few days in prison, Lelan begged for forgiveness. He agreed to abide by the original agreement and one-sixth of the crops was transferred to the stores of the victor.

Behlima not only forgave his friend and neighbour, but also gave back the territory he had won in battle from Lelan. Seeing the good and forgiving nature of their king, the bards sang in praise of Behlima.

.....

AN IMPORTANT LESSON

In the olden days when it was common practice to buy and sell slaves, a Muslim nobleman bought a slave, who was a young man. Since the nobleman was deeply religious and was graciously kind at heart, he had the following conversation with the slave.

Nobleman: Youngman, now that you are going to live here, what kind of food do you like?

Slave : Sir, I am a slave. I have no wish. I shall eat when and what you provide me.

Nobleman : Where would you lie to sleep?

Slave: Again, Sir, I have no wish. A slave will accept whatever his master decides.

Nobleman : What kind of clothes would you wear ?

Slave : Sir, I must repeat. I shall wear what you give me. I have no choice, no wish. I shall abide by your commands.

The nobleman immediately fell at the slave's feet and said that he had found the way now to reach Prophet Mohammad.

ਜਿਉ ਤੂੰ ਰਾਖਹਿ ਤਿਵ ਹੀ ਰਹਣਾ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਦੇਵਹਿ
ਕਰਹਿ ਸੋਈ ॥

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ : ਪੰਨਾ ੩੫੬

ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੩
ਜੋਧੈ ਵੀਰੈ ਪੁਰਬਾਣੀ ਕੀ ਧੁਨੀ ॥

ਜੋਧਾ ਤੇ ਵੀਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਰਾਜਪੂਤ ਧਾੜਵੀ (highway robbers) ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਪੁਰਬਾਣੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਲਖੀ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਲੁਟਿਆ ਪੁਟਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਕਾਬਲ ਤੋਂ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਸੁਗਾਤਾਂ ਵੀ ਲੁਟੀਆਂ ਸਨ। ਅਕਬਰ ਨੇ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਵੀ ਭੇਜੀ, ਪਰ ਇਹ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਲੁੱਕ-ਛਿਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਬੱਚ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋਧਾ ਤੇ ਵੀਰਾ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮੱਦਦ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਲੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਛਡਦੇ ਸਨ (ਰੋਬੀਨ ਹੁਡ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਾਂਗਰ)। ਕਈ ਗਰੀਬ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਦਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਜੋਧੈ ਵੀਰੈ ਦੀਆ ਬਹਾਦਰੀਆਂ ਤੇ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਕਬਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ। ਅਕਬਰ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਜੋਧਾ ਤੇ ਵੀਰਾ ਜੰਗਲ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸਦੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਅਫਸਰ ਬਣ ਜਾਣ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਾਰਾ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ, “ਅਸੀਂ ਉਹ ਰਾਜਪੂਤ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਧੀਆਂ ਵੇਚ ਕੇ ਤੇਰੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਰੀਏ”। ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਅਕਬਰ ਲਾਲੋਂ-ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਤੇ ਇਕ ਭਾਰੀ ਫੌਜ ਭੇਜੀ। ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਧਾੜਵੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਬੜੀ ਹੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਅਗੇ ਉਹ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਲੜ ਮੋਏ। ਭੱਟਾਂ ਨੇ ਜੋਧੈ ਵੀਰੈ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਰ ਗਾਈ ਜਿਸਦੀ ਇਕ ਪਉੜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :

ਜੋਧੈ ਵੀਰ ਪੁਰਬਾਣੀਏ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਕਰਾਰੀਆਂ ।
ਫੌਜ ਚੜਾਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਰਣ ਭਾਰੀਆਂ ।
ਸਨਮੁਖ ਹੋਏ ਰਾਜਪੂਤ ਸ਼ੁਤਰੀ ਰਣ ਕਾਰੀਆਂ ।
ਇੰਦਰ ਸਣੇ ਅਪਛਰਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਜੁਹਾਰੀਆਂ ।
ਏਹੀ ਕੀਤੀ ਜੋਧ ਵੀਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੱਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ॥

ਇਸ ਪੰਜ ਤੁਕੀ ਪਉੜੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਪੰਜ ਤੁਕੀ ਪਉੜੀ ਦੀ ਧੁਨੀ ਮਿਲਾਈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :

“ਸਚੈ ਤਖਤੁ ਰਚਾਇਆ ਬੈਸਣ ਕਉ ਜਾਈ ॥” (ਪੰਨਾ ੯੪੭)

TWO GALLANT & CHIVALROUS RAJPUT BROTHERS - JODHA AND VIRA

Jodha and Vira were two well-known highway robbers, who lived during the reign of Emperor Akbar. They were rajputs and the name of their father was Purbani. Their home was the Lakhi Forest, where they and their merry-men used to plunder the goods and possessions of those rich landlords passing through the forest. They had also plundered the rich gifts sent to the Emperor from Kabul and Kashmir. On many occasions, Akbar used to send his soldiers to capture the bandits, but they used to disappear in the thick foliage. On some occasions there was a skirmish between the brothers and the royal army, but they used to escape arrest.

The story goes that Jodha and Vira were both generous and liberal with their loot, which was distributed amongst the needy peasantry. (One is reminded of the famous escapades of Robin Hood of Sherwood Forest). On many occasions they had arranged for the marriages of young brides, who were unable to pay dowries or other expenses connected with their wedding.

Akbar had come to know of the generous nature of the brave brothers. He wanted them to leave their forest-abode and enlist in his service as army officers. But the brothers were unwilling to do that, and replied, "We are the true Rajputs, who do not sell their daughters, in order to be subservient to you." Akbar was very angry when he heard this. He sent a large army to hunt down the brothers and teach them a lesson. Jodha Vira and their companions fought bravely, but could not stand against such odds. In the end Jodha and Vira were killed in the battle. They died of multiple wounds on the chest and none at the back – a sign of courageous warriors. The bards sang in praise of the gallant and chivalrous brothers.

Guru Arjan Dev found that the ode (Vaar) written in Raag Ramkali by Guru Amar Das had the same musical note as that of the bards. He enjoined the Sikhs when reading Ramkali Ki Vaar to read it, on the same note.

.....

VIGNETTES OF SIKH HISTORY

BHAI BACHITTAR SINGH

In 1704 the Mughul army and the hill rajahs found the Anandpur fort impregnable. They brought an intoxicated rogue elephant to breach the gates of the fort. Guru Gobind Singh handed his serpentine spear (NAGNI BARCHHA) to Bhai Bachittar Singh, to confront the elephant's assault. Bhai Bachittar Singh riding his steed, aimed the blow of his deadly spear at the exposed muzzle of the elephant. It penetrated through the trunk. The pain maddened the animal which turned back routing the Moghul army.

BHAI UDEH SINGH

The siege of Anandpur lasted long and there were no signs that the Sikhs were surrendering. Kesari Chand, one of the besieging chief proudly said that he would capture or kill Guru Gobind Singh. Guru ji appointed Bhai Udeh Singh to challenge Kesari Chand and gave him his spear, known as KIRPA BARCHHA.

The next day Bhai Udeh Singh challenged Kesari Chand for a duel. The challenge was accepted and in the fight Kesari Chand was killed and his severed head pierced with the spear was brought to the Guru's camp.

ਸਾਰੰਗ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪ ਰਾਇ ਮਹਮੇ ਹਸਨੇ ਕੀ ਧੁਨਿ ॥

ਮਹਮਾ ਤੇ ਹਸਨਾ ਦੋ ਰਾਜਪੂਤ ਕਾਂਗੜਾ ਤੇ ਧੌਲੇ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਭੱਟੀ ਸਰਦਾਰ ਸਨ। ਹਸਨਾ ਸ਼ਾਹੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਨਿਕਾਲਿਆ ਗਿਆ। ਹਸਨੇ ਨੇ ਮਹਮੇ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ। ਮਹਮਾ ਕਿਰਪਾਲੂ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਸਭਾਓ ਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਹਸਨੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਫ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਇਕ ਉਚੀ ਪਦਵੀ ਤੇ ਰੱਖ ਲਿਆ।

ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਹੀ ਕਰ (government tax) ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਮਹਮੇ ਨੇ ਹਸਨੇ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਧੰਨ ਦੇਖ ਕੇ ਹਸਨੇ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੀ ਝੱਲਕ ਫਿਰ ਫੁੱਟ ਪਈ। ਉਸਨੇ ਸਾਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਮਲਾ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦਾਖਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਹਸਨੇ ਦੇ ਇਸ ਧੋਖੇ ਕਾਰਨ, ਮਹਮਾ ਸ਼ਾਹੀ ਕਰ ਨਾ ਭਰ ਸਕਿਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬੰਧੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤੇ ਮਹਮੇ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਕਬਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕੇ ਹਸਨੇ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਮਹਮੇ ਤੇ ਹਸਨੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰ ਤੱਕ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ, ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮਹਮੇ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਤੇ ਹਸਨਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਹਸਨੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਮੰਨੀ, ਜਿਸ ਤੇ ਮਹਮੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ॥

ਢਾਢੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਜੰਗ ਦੀ ਵਾਰ ਲਿਖੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ:

“ਮਹਮਾ ਹਸਨਾ ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਇ ਭਾਰੇ ਭੱਟੀ ॥
ਹਸਨੇ ਬੇਈਮਾਨਗੀ ਨਾਲ ਮਹਮੇ ਖੱਟੀ ॥
ਭੇੜ ਦੁਹਾਂ ਦਾ ਮਚਿਆ ਸਰ ਵਗੇ ਸਫੱਟੀ ॥
ਮਹਮੇ ਪਾਈ ਫੜੇ ਰਣ ਗਲ ਹਸਨੇ ਘੱਟੀ ॥
ਬੰਨ੍ਹ ਹਸਨੇ ਨੂੰ ਛਡਿਆ ਜਸ ਮਹਮੇ ਖੱਟੀ ॥”

ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ “ਸਾਰੰਗ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪ - ਰਾਇ ਮਹਮੇ ਹਸਨੇ ਕੀ ਧੁਨਿ” ਉਪਰ ਧੁਨੀ ਤੇ ਗਾਈ ਜਾਵੇ :

“ਆਪੇ ਆਪਿ ਨਿਰੰਜਨਾ ਜਿਨਿ ਆਪੁ ਉਪਾਇਆ ॥” (ਪੰਨਾ ੧੨੩੭)

THE MISSING GOVERNMENT REVENUE - THE STORY OF RAI MEHMA AND RAI HASNA

Rai Mehma and Rai Hasna were bhatt rajput landlords from Kangra and Dhaul. It is said that during the time of Shahab Odeen Gauri, many bhatt rajputs became Muslims and they were given the title “Rai”. Both, Mehma and Hasna were royal officers in the court of Emperor Akbar. Due to some crime committed by Hasna, Akbar dismissed him from his duties.

Hasna sought employment with Mehma, who was of a forgiving nature.

Thinking that Hasna was now sorry for his mistake, he employed him by giving a high and responsible job. Soon the time came to collect the government tax. Mehma appointed Hasna to take charge of all the collections. It is said that if a person is addicted to a certain crime, it is very difficult for that individual to give it up, particularly when an opportunity is given to him. Seeing so much wealth in his possession, he decided to transfer it to his account and go into hiding in his own territory. Mehma who was appointed by Akbar to collect the tax and being unable to fulfill his obligations was arrested and imprisoned.

Akbar held an enquiry into the missing revenue. The enquiry revealed that Mehma was innocent and the real culprit to run away with the government tax was Hasna. Mehma was released with honour. Akbar gave him a large force to track down Hasna, bring him to justice and get back the revenue. Mehma marched into Hasna's domain. A long and drawn battle followed between Mehma and Hasna, but in the end Mehma was victorious. The tax was recovered and sent to Delhi. Hasna was made a prisoner but he begged for forgiveness. And for the second time the generous Mehma forgave him but not to his former status. The bards sang in praise of Mehma – virtuous and righteous in character, heroic and matchless in battle.

ਕਰਹਲਾ

ਲਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਕਰਹਾ ਉਠ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਅਤੇ ਜਿਹਲਮ ਦੇ ਥਲਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ
ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਆਦਾਤਰ ਉਠਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ
ਮਾਲ ਅਸਬਾਬ ਅਤੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਢੋਇਆ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ। ਉਠਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਜਦੋਂ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ
ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਠਵਾਨ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਮਨ ਪਰਚਾਵੇ
ਲਈ ਜੋ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ “ਕਰਹਲਾ”
ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੇਸ ਦੀ
ਲੰਮੀ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਮਾਰੂ ਥਲਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਦਾ
ਕਰੁਣਾਮਈ ਵਰਨਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੱਜਣਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਤੇ
ਪਰਵਾਰ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ
ਬ੍ਰਿਹੱਤ ਦੀ ਕੱਸਕ ਅਤੇ ਵਿਰਾਗ ਦੀ ਸੁਰ ਵੀ ਗੂੰਜਦੀ
ਹੈ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਇਹੋ ਗੀਤ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਕਾਵਿ
ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਵੇਂ ਮੱਝਾਂ ਚਾਰਨ
ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗੀਤ ਲਹਿੰਦੇ ਵਿਚ “ਮਾਹੀਏ” ਦਾ
ਰੂਪ ਥਾਰ ਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ-
ਗੀਤ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋ ਗਏ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਠ
ਚਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗੀਤ ਵਿਜੋਗ ਤੇ ਵਿਰਾਗ ਦੇ
ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਲੋਕ-ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅੰਗ
ਬਣ ਗਏ।

ਮਧਕਾਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਲਹਿੰਦੇ ਵਿਚ
ਇਤਨਾਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚਲੇ ਮੂਲ ਰੂਪਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ
ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ। ਮਨ ਉਠ
ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਹੈ, ਜੋ ਮਾਇਆ ਦੇ ਰੇਤਲੇ ਥਲਾਂ
ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਰਾਗ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਮਹਲਾ ੪
ਵਿਚ ਦੋ ਸ਼ਬਦ “ਕਰਹਲੇ” ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ
ਮਿਲਦੇ ਹਨ :

ਕਰਹਲੇ ਮਨ ਪਰਦੇਸੀਆ ਕਿਉ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ
ਮਾਇ।

ਗੁਰਭਾਗਿ ਪੂਰੈ ਪਾਇਆ ਗਲਿ ਮਿਲਿਆ ਪਿਆਰਾ
ਆਇ।

ਮਨ ਕਰਹਲਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਧਿਆਇ।

O my camelish stranger soul, how shall
thou meet God, thy Mother.

When I obtain the Guru, by perfect good
luck, the Beloved came and embraced me.
My soul make a determined effort and
meditate on the Divine True Guru.

SGGS – p 234

Source : Punjabi Lokdhara –
Vanjara Bedi

ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਕੀ ਮਹਲਾ ੧
ਰਾਣੇ ਕੈਲਾਸ ਤਥਾ ਮਾਲਦੇ ਕੀ ਧੁਨਿ ॥

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਸਿਰ-ਲੇਖ “ਰਾਣੇ ਕੈਲਾਸ ਕੀ ਧੁਨਿ ਤਥਾ ਮਾਲਦੇ” ਹੈ। ਕੈਲਾਸ ਦੇਉ ਤੇ ਮਾਲ ਦੇਉ ਦੋ ਸਕੇ ਭਰਾ ਸਨ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਆਪਣਾ ਟੈਕਸ ਵੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੈਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਬਾਗੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਸੇ ਭੇਤੀ ਨੂੰ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਲੜਾ ਦਿੱਤਾ।

ਵਡੇ ਭਾਈ ਕੈਲਾਸ ਦੇਉ ਨੇ ਧੌਖੇ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਤੋਂ ਉਸਦਾ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਖੋਹ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਅਯੋਗ ਵਰਤਾਓ ਕੀਤਾ। ਮਾਲ ਦੇਉ ਅਣਖ ਵਾਲਾ ਯੋਧਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਸਭਾਓ, ਰਸੂਖ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸੈਨਾ ਤੇ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਘਮਸਾਨ ਦਾ ਜੰਗ ਹੋਇਆ। ਕਈ ਦਿਨ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਪਾਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਆਖਿਰ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਦੇਉ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਕੈਲਾਸ ਦੇਉ ਨੂੰ ਬੰਧੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਬੰਧੀ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਲਹਾ ਕਰਵਾਈ ਤੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦੇ ਦੂਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਲੜਾਇਆ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗੀ ਤੇ ਅਗੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ। ਮਾਲ ਦੇਉ ਨੇ ਹਰੇ ਹੋਏ ਭਰਾ ਨੂੰ ਅੱਧਾ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਵਾਪਸ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਪੋਰਸ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਢਾਢੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਜੰਗ ਦੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਆਖੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

“ਧਰਤ ਘੋੜਾ ਪਰਬਤ ਪਲਾਣ ਸਿਰ ਟੱਟਰ ਅੰਬਰ ॥
ਨੌਂ ਸੈ ਨਦੀ ਨਤ੍ਰਿਨਵੇਂ ਰਾਣਾ ਜਲ ਕੰਬਰ ॥
ਢੁੱਕਾ ਰਾਏ ਅਮੀਰ ਦੇਵ ਕਰ ਮੇਘ ਅਡੰਬਰ ॥
ਆਣਿਤ ਖੰਡਾ ਰਾਣਿਆ ਕੈਲਾਸੈ ਅੰਦਰ ॥
ਬਿਜਲ ਜਿਉਂ ਚਮਕਾਣੀਆਂ ਤੇਗਾਂ ਵਿਚ ਅੰਬਰ ॥
ਮਾਲ ਦੇਉ ਕੈਲਾਸ ਨੂੰ ਬਧਾ ਕਰ ਸੰਘਰ ॥
ਫਿਰ ਅੱਧਾ ਧਨ ਮਾਲ ਦੇ ਛਡਿਆ ਗੜ੍ਹ ਅੰਦਰ ॥
ਮਾਲ ਦੇਉ ਜਸ ਖਟਿਆ ਵਾਂਗ ਸ਼ਾਹ ਸਿਕੰਦਰ ॥”

ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਕੀ ਮਹਲਾ ੧ ਉੱਤੇ ਇਸ ਅੱਠ ਤੁਕੀ ਵਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਚਾੜ੍ਹੀ ਗਈ ਹੈ:

“ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿ ਆਪੁ ਪਛਾਣਿਆ ॥” (ਪੰਨਾ ੧੨੭੮)

KNOW THY ENEMY ! STORY OF TWO LOVING BROTHERS

Kailash Deo and Maal Deo were two brothers who were kings of small principalities in Jammu-Kashmir region. They had high regards for each other and loved each other very much. At that time, the emperor in Delhi was Jahangir. The brothers used to pay their taxes in time, but Jahangir was not happy with them because they were brave and defiant, and had strong armies with them. Jahangir was afraid that they might rebel or refuse to pay their dues. So, he employed the services of a secret agent, who brought a misunderstanding between the brothers.

Kailash Deo, the elder brother, through fraud and deception, took over the kingdom of Maal Deo. He also treated him with injustice and unfairness. Maal Deo was a popular king. He was respected by his soldiers and subjects for his uprightness, integrity and impartiality. They gathered around him and soon Maal Deo had a powerful force of men. A fierce battle followed between the brothers, which lasted for many days. Loss on both sides was great, but in the end Maal Deo emerged victorious and the elder brother, Kailash Deo was made a prisoner.

Truth will surface in the end. A close relation told the brothers of the plot hatched and connived by Emperor Jahangir to bring about discord and friction between the brothers in order to divide and weaken them. The brothers were sorry for what had happened and promised to love each other as before. Upon this understanding, Maal Deo returned half of the kingdom that had previously belonged to his elder brother. According to the bards of the day, this was an act very similar to that which transpired between Sikandar (Alexander the Great) and King Porus of Punjab. Legend goes that Sikandar gave back half of the kingdom he had won from Porus, after finding that Porus was the bravest and finest warrior he had to fight with.

.....

SHARAAB – THE DEVIL’S DRINK

Sharaab is a Persian word. Shar means “Shaitan” (a mischief-maker, an evil person, devil) and aab means water. Thus sharaab means – the devil’s drink.

Dr Dalitram Singh gives an interesting account of the four stages of alcohol consumption in an article, “Charm and Harm of the Bottle”. He says:

“A drink or two in a congenial atmosphere makes a person happy, euphoric and relaxed. He engages himself in the finest and most impressive conversation thus attaining the “Mynah Stage” of the beautiful singing bird.

After having consumed a few more pegs he gets a false sense of well being, talk and walk becomes incoherent and precision and accuracy is affected. There is a tendency to boast and repeat the same jargon; this is the “Parrot Stage”.

Few more drinks makes the person noisy, boisterous, agitated and unstable on legs thus progressing to the “Leopard Stage”. Excessive consumption causes intoxication, depression, loss of consciousness and the person ends up on the ground, street or drain, achieving the “Pig Stage”.

ਕਾਨੜੇ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪ ਮੂਸੇ ਕੀ ਵਾਰ ਕੀ ਧੁਨੀ ॥

ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਮੂਸਾ ਇਕ ਬਹਾਦਰ ਜੋਧਾ ਤੇ ਵੱਡਾ ਜਗੀਰਦਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਈ ਪਿੰਡ ਸਨ ਤੇ ਇਸਨੇ ਇਕ ਤਕੜੀ ਫੌਜ ਵੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੂਸੇ ਦੀ ਮੰਗਨੀ ਇਕ ਚੰਗੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੂਸੇ ਦੇ ਕੁੱਝ ਵੈਰੀਆਂ ਨੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਐਸਾ ਭੜਕਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਣੇ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਮੂਸੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਮੂਸੇ ਦੀ ਮੰਗੇਤਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰਾਣੇ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੂਸੇ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੇ-ਇਜ਼ਤੀ ਤੇ ਨਿਰਾਦਰੀ ਸਮਝੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਰਾਣੇ ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਮੂਸੇ ਨੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਉਹ ਜੋਹਰ ਦੇਖਾਏ ਕਿ ਥੋੜੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਰਾਣੇ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸਦੀ ਸਜ-ਵਿਆਹੀ ਰਾਣੀ ਅਥਵਾ ਆਪਣੀ ਮੰਗੇਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਅਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੂਸੇ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਢੰਢੋਰਾ ਪਿਟਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੂਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੰਗੇਤਰ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਘਰ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਰਾਣੇ ਦੀ ਮਦਦ ਉਤੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਆ ਨਿਤਰੇ। ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਣੇ ਦਾ ਹਿਮਾਇਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਆਇਆ।

ਮੂਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੰਗੇਤਰ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕੇ ਉਹ ਕਿਸ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਤੇ ਲੜਕੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਣੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਘਰ ਵੀ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮੂਸਾ ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਝ ਵੀ ਕਰੇ ਉਹ ਰਾਣੇ ਦੀ ਹੀ ਪਤਨੀ ਰਹੇਗੀ। ਮੂਸਾ ਨੇਕ ਆਚਰਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਮੰਗੇਤਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਮੂਸਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਰਾਣੇ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਪੜੇ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਹੋਰ ਸੁਗਾਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਰਾਣੇ ਨਾਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮੂਸੇ ਦੇ ਉਚੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਤੇ ਨੇਕ ਸੁਭਾਉ ਪਰ ਢਾਢੀਆਂ ਨੇ ਵਾਰ ਰਚੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਕ ਪਉੜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :

“ਤਰੈ ਸੈ ਸੱਠ ਮਰਾਤਬਾ ਇਕ ਗੁਰੀਏ ਡੱਗੇ ॥
ਚੜ੍ਹਿਆ ਮੂਸਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਭ ਜੱਗ ਪਰੱਖੈ ॥
ਦੰਦ ਚਿਟੇ ਬਡ ਹਾਥੀਆਂ ਕਹੁ ਕਿਤ ਵਰੱਗੈ ॥
ਰੁਤ ਪਛਾਤੀ ਬਗਲਿਆਂ ਘਟ ਕਾਲੀ ਬੱਗੈ ॥
ਏਹੀ ਕੀਤੀ ਮੁਸਿਆ ਕਿਨ ਕਰੀ ਨ ਅੱਗੈ ॥”

ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਕਾਨੜਾ ਦੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪ ਉੱਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਚਾੜ੍ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ:

“ਤੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਸਿਧ ਸਾਧਿਕੋ ਤੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਜੁਗ ਜੋਗੀਆ ॥” (ਪੰਨਾ ੧੩੧੩)

MUSA – A LANDOWNER OF IMPECCABLE AND INFALLIBLE CHARACTER

Musa was a brave warrior. He was also a landowner of a large estate comprising of many villages. To keep law and order in his territory and the safety of his villagers, he was keeping a strong army. It came to pass that he was engaged to a young lady from a respected family. A good man can also have enemies. Musa's enemies were jealous of his good reputation and wanted to harm him. They conveyed false rumours to his would-be father-in-law, who decided that he would not marry his daughter to Musa. Instead he secretly married her to another rich landowner, by the name of Rana.

A few days later, the news spread amongst the villagers of Musa that his fiancé was already married to someone else. When Musa came to hear of this, he was naturally angry and considered it an act to tarnish and stigmatise his good name. He took his army and attacked Rana, who put-up a half-hearted and unimpressive fight. Musa made him a prisoner and the bride (his fiancé) was taken to his palace. Musa then made a public announcement to his enemies that if they so desire to free Rana and the lady, they should come forward to battle. But none came.

Musa then asked the young lady whether she would be happy to stay with him. The girl replied, "I am already married to Rana and I have stayed in his palace for a number of days. So, whatever you do, I will still be Rana's wife." Musa who had an impeccable and infallible character was very pleased to hear this reply from his ex-fiancé. He forgave Rana, who was actually an innocent victim of a bigger controversy. Giving the lady a large dowry, he sent her back to her husband.

The bards of the day were greatly impressed and they sang in praise of Musa.

.....

GUERRILLA WARFARE CALLED "DHAI PHAT"

The Dal Khalsa adopted a unique style of mounted guerrilla warfare to fight against a superior force. It was a hit and run theory which they called *Dhai Phat*, meaning two and half injuries/strikes. Rattan Singh Bhangoo, grandson of the famous guerrilla leader Mehtab Singh Malerkotla, describes the strategy as follows: :

"The wise old men have said, there are two and a half strikes, or ways to fight a battle. First, finding their weakness, engage your opponent, and inflict maximum damage. The second is to engage but then to

disengage, when the enemy gets the upper hand. In this case the Sikh would let the enemy believe that he was running away from the battle scene. The enemy would then chase the Sikh and be drawn away from the rest of his men. The Sikh would then suddenly turn back and face the enemy for a hand-to-hand encounter. Sometimes, he would be joined by other Sikhs waiting in hiding and they would finish off the enemy.

Both these are regarded as whole strikes in battle. To kill or be killed is considered only half a strike, or an inferior outcome."

NANAKSHAHI CALENDAR

The Institute of Sikh Studies, Chandigarh, convened the first meeting on 14 Nov 1995. It was represented by Sikh scholars representing a large number of Panthic organizations and universities in Punjab (38 scholars participated). Sardar Pal Singh Purewal, an international authority on Calendar from Canada pointed out 2 major weaknesses in the Bikrami Samvat, which could do immense harm to the Sikh Panth, if no action was taken. The major weaknesses he pointed out were :

- (1) Bikrami Samvat follows a sidereal year which is based on the position of the earth relative to constellation of stars (and not on the Sun), and is longer than the Solar year (365 days 5 hours 48 minutes and 46 seconds) by 20 minutes and 24.5 seconds. This adds up to one day in 70.56 years. The effect will be visible over time. For example. Vesakhi fell on 27 March 1469 (Guru Nanak's birthday), on 30 March 1699 (Khalsa's birthday) and moved to 14 April in 2003. This slide, unless corrected, will continue, so that Vesakhi will pass into the month of May in the next millennium and to October after 13 millenniums. This will cause confusion between the months and seasons and what is described in Barah Maha.
- (2) Gurpurbs are linked to lunar tithes, leading to wide variations from year to year. For example Guru Gobind Singh's birthday in some years comes twice in a CE (Common Era/AD), and in others not at all. In 1999, when Sikhs celebrated the tercentenary of the Khalsa, Guru Gobind Singh's birthday did not figure on the calendar.

Important Resolutions taken at the first Meeting on 14 Nov 1995

- (1) The Sikh Calendar/Nanakshahi Samvat should be dilinked from the Bikrami.
- (2) Nanakshahi Calendar should be based on purely solar year, so as to conform to the internationally accepted Calendar, like the CE system.
- (3) The available information on the chronology of events in Sikh history, and dates of Gurpurbs should be carefully examined and exact dates determined. A Sub-Committee was appointed to look into this.
- (4) The meeting requested the SGPC to take up the matter, and made an appeal to all Sikh organizations to co-operate

Next Important Meeting was held on 27 November 1995

The meeting was held in Chandigarh, under the aegis of the Institute of Sikh Studies. It formulated proposals, which were formally accepted, in principle, by 40 eminent scholars from universities and other institutions. The proposals submitted to SGPC were :

- (1) Length of the solar year in the Nanakshahi Samvat should conform to the more accurate tropical year, instead of the sidereal year.
- (2) Begin the year from the month of Chet as in Barah Maha.
- (3) Fix the number of days in the month as follows :
31 days for Chet, Vaisakh, Jeth, Harh and Sawan
30 days for Bhadon, Asu, Katik, Maghar, Poh, and Magh, and
for Phagun 30 days, but 31 days in a leap year.
- (4) Fix the beginnings of the months in relation to the CE Calendar, as

Chet (14 March), Vaisakh (14 April), Jeth (15 May), Harh (15 June), Sawan (16 July), Bhadron (16 August), Asu (15 September), Katik (15 October), Maghar (14 November), Poh (14 December), Magh (13 January) and Phagun (12 February).

- (5) Celebrate the Gurburbs according to the Solar dates and not according to the Lunar calendar.

Announcement by SGPC, followed by opposition from certain quarters

The General House of the SGPC adopted the Nanakshahi Calendar on 18 March 1998, and the President, Sardar Gurcharan Singh Tohra, announced that it would be implemented with effect from Vesakhi in 1999, the Khalsa Tercentenary year. Two lakh copies of the new calendar were printed and distributed.

Opposition started mounting. The first to object was the Sant Samaj. Then the Jethedar of Sri Akal Takht, Singh Sahib Giani Puran Singh did not approve the reforms, and stayed its implementation. Those who showed support for the Nanakshahi Calendar, including Bibi Jagir Kaur, the then SGPC President, had to face his wrath.

Meeting in May 1999

The Institute of Sikh Studies again took up the matter in May 1999. A special meeting was convened which was chaired by Bibi Jagir Kaur, President of the SGPC, and was attended by the Jathedar of Sri Akal Takht, Singh Sahib Giani Puran Singh. At this meeting Singh Sahib pointed out 3 main objections raised by opposition parties, and these must be considered, otherwise there would be further resistance. These were:

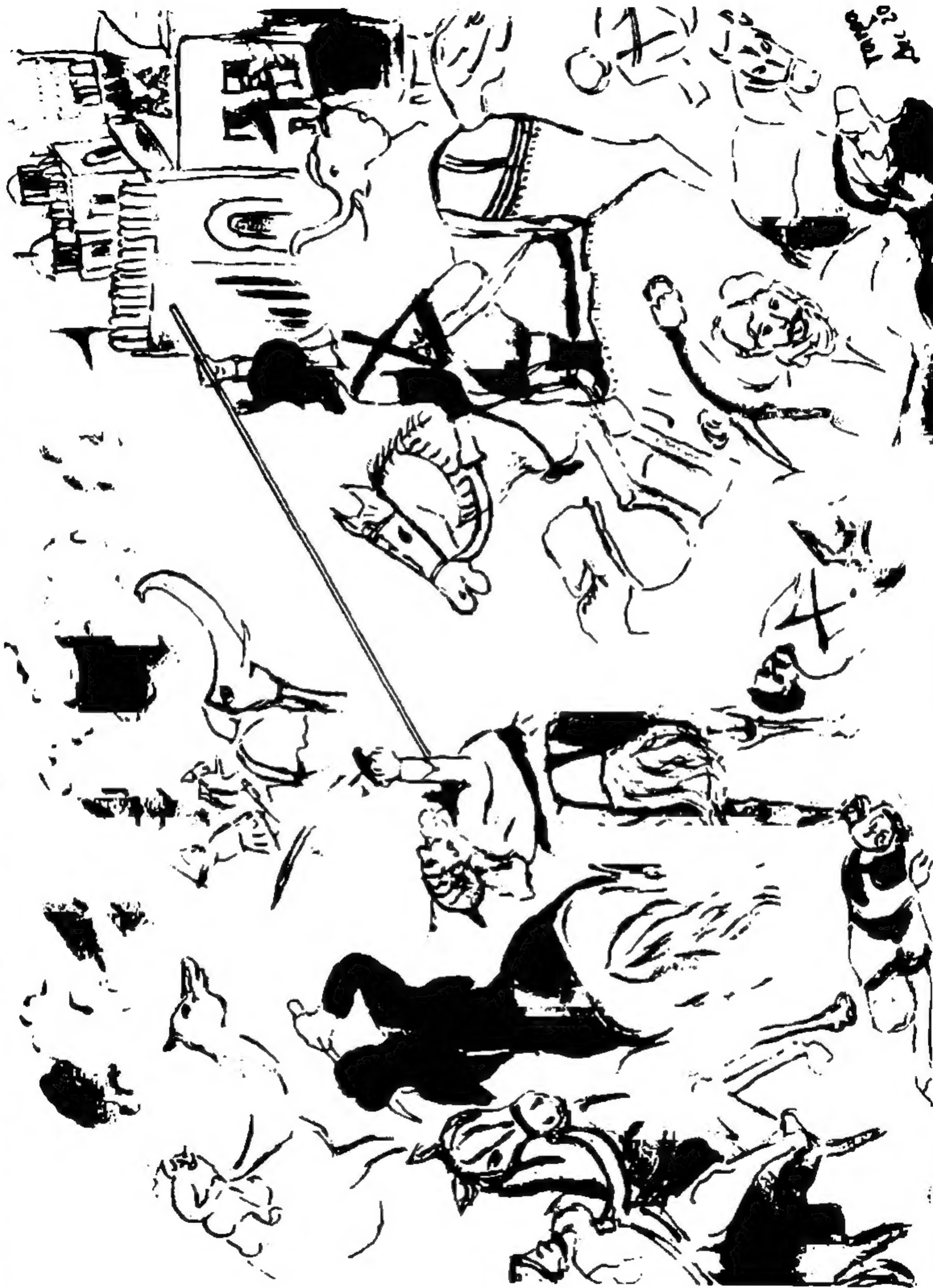
- 1) Guru Nanak's birthday should continue to be celebrated on Katik Purnamashi as before.
- 2) Hola Mohalla should continue to be linked to Holi.
- 3) Bandi Chhod Divas of Guru Hargobind Sahib should continue to be celebrated on Diwali, as before.

For the sake of compromise, it was decided to accept the above and the President of the SGPC then announced the introduction of the reforms and educate the masses on the importance of accepting the Nanakshahi calendar. Education of the masses lacked and was not done on the desired scale. Opposition continued, particularly by the Sant Samaj, who convened a meeting on 4 Nov 1999 with Singh Sahib Giani Puran Singh, Jethedar of Sri Akal Takht. Their purpose was to elicit a Hukumnama from Sri Akal Takht to ban the Nanakshahi Calendar and continue with the Bikrami Calendar. However, the opponents failed to get the desired Hukumnama from Sri Akal Takht.

Final approval of the Nanakshahi Calendar by Sri Akal Takht

Final approval came from Singh Sahib Giani Joginder Singh ji, present Jathedar Sri Akal Takht that the Nanakshahi Calendar be accepted as the Calendar of Sikh Panth with effect from Vesakhi of 2003. The SGPC endorsed the decision on 29 March 2003.

ਰਾਇ ਕਮਾਲਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ, ਰਾਇ ਸਾਰੰਗ, ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੇ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਉਸਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੱਤਪ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਸਾਰੰਗ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਮੌਜਦੀ, ਜਦੋਂ ਜਵਾਨ ਹੋਇਆ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਰਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਮਾਲਦੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। (ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੬)

This is a battle scene. In the painting, Maujdi is seen striking a spear in the chest of Kamaldi, his uncle. Kamaldi was a greedy person and had earlier poisoned his elder brother and taken over all his property. (See Page 7)

PL-0925

ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿਹਤ ਭੇਟਾ
ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ - 1 September 2003

ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ, ਧਰਮੀ ਰਾਜਾ ਸਿਕੰਦਰ, ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ-ਵਾਲੇ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਭਰਾ ਨੇ ਇਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹਰਾ ਕੇ, ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਲਿਆ। (ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੧੧)

In this painting, Sikander, a Rajput ruler, is seen handing over the pretty Brahim girl to her husband. The girl was earlier abducted by Sikander's cousin. (See page 12)

TRACT NO. 1/2003
FOR MEMBERS ONLY